

Motion till riksdagen

1988/89:Jo316

av Inger Schörling m.fl. (mp)
Skogspolitiken

Skogens värden

Skogarna i vårt land har många värden; livsrum för växter och djur, ekologisk stabilisator, producent av virke och energi, producent av föda, kunskapskälla, kulturbärare, miljö för friluftsliv och sport och möjlighet för framtiden. Alla dessa värden ska respekteras och bevaras vid nyttjandet av våra skogar.

Miljöpartiet de gröna verkar för större ekologisk och social hänsyn i skogsbruket. Några övergripande mål är då:

- att skogen nyttjas med hänsyn till flera nyttigheter för samhället än idag
- att ingen naturtyp eller art får utrotas eller ens utsättas för risk att gå förlorad
- att skogsbruket inriktas på uthållig och mångformig produktion

Skogarna skövlas!

I dag ges nyttjandet av skogen som producent av råvara till främst massaindustrin en mycket stark ställning. Nyttjandet har "rationaliserats" i syfte att få en större massa- och pappersindustri. Dessa industrier är starkt exportinriktade och har vuxit mycket kraftigt främst under 60- och 70-talen.

Denna utveckling har lett till flera kalhyggen, ökad mekanisering och färre arbetstillfällen i skogslänen, ett mer schablonartat skogsbruk med mindre hänsyn till lokala variationer och förutsättningar, en tilltagande kemikalisering och konstgödning, skogsbruk i områden som är marginella med hänsyn till bl.a. klimat m.m. Detta betyder också att skogens andra värden har hamnat på undantag och också i många fall allvarligt skadats.

Ökad variation behövs

Miljöpartiet de gröna anser att skogsbruket måste bli mer varierat både vad gäller bruksmetoder och ändamål. Skogsvårdslagstiftningen måste mjukas upp så att det blir lättare att t.ex. överhålla skog, använda blädning som avverkningsmetod, släppa fram andra trädslag än barrträden, bedriva ett mer extensivt skogsbruk – gärna i kombination med andra sysselsättningar och även i övrigt bedriva en mer varierad användning av skogen.

Skogsvårdslagen måste ses över

Mot. 1988/89

Jo316

Det är vår mening att skogsvårdslagen alltför hårt gynnar det rena virkesuttaget ur skogarna – på bekostnad av många andra av de värden skogen har för vår kultur, oss människor och för naturen själv. Svenska Naturskyddsföreningen har utarbetat ett förslag till ny skogsvårdslag som vi föredrar framför den nu gällande lagen. Vi anser att en översyn av skogsvårdslagen måste ske och vi menar att Naturskyddsföreningens förslag kan utgöra en lämplig utgångspunkt för en sådan översyn.

Skogsvårdslagen ska enligt vår mening utformas så att flerbruk i skogen främjas. Markägare som frivilligt vill undanta skog från skogsbruk ska ha rätt att göra detta.

Olämpliga brukningsmetoder bör förbjudas

Vi anser att vissa brukningsmetoder bör förbjudas, eller åtminstone begränsas mycket hårt. Vi kräver förbud mot all spridning av bekämpningsmedel i naturen. Vi kräver att konstgödning med kväve av skog förbjuds. Vi vill begränsa möjligheterna till dikning (se nedan). Vi vill begränsa helträdsutnyttjande, stubbrytning och hyggesplöjning mycket kraftigt – så extrema brukningsmetoder bör i princip vara förbjudna. Vi vill stoppa storskalig inplantering av främmande, inklusive genmanipulerade trädslag.

Vi vill också att hyggesstorleken begränsas mer och att hyggena anpassas till terrängen och att torrträd, äldre lövträd och trädgrupper sparas vid avverkning. Kalhyggenas storlek bör kunna begränsas till 1-5 ha beroende på marktyp och lägen dock med siktet inställt på den lägre siffran.

Arbetsmiljön måste förbättras

Skogsarbetet sker ofta i en riskabel och dålig arbetsmiljö. Ett exempel är motorbränslet i motorsågarna, vars avgaser och ångor är giftiga. Miljövänligare bränsletyper finns dock framtagna (t.ex. Aspen 2-T), men de är dyrare. Vi anser att sådant miljövänligare bränsle ska gynnas. Det kan ske genom starka rekommendationer, information från skogliga myndigheter och genom fackliga krav.

Hälso- och miljövänligare smörj- och hydrauloljor bör också införas. Även sådana finns på marknaden.

I takt med att hälso- och miljövänligare produkter finns att tillgå bör de hälso- och miljöfarliga produkterna kunna förbjudas.

Virkesuttagets nivå måste bli rimlig

De gröna anser att virkesuttaget i skogarna inte bör ökas. Det långsiktiga uttaget bör kunna vara kring 65 miljoner skogskubikmeter. Det betyder att vi inte stödjer riksdagens beslut från 1979 att uppnå ett årligt uttag på 75 miljoner skogskubikmeter. För att uppnå riksdagens nuvarande målsättning krävs just ett skogsbruk med gödsling, harvning, plöjning, kemisk bekämpning, massodling av främmande trädslag eller främmande provenienser, långtgående mekanisering och ett mer ensartat landskap där både natur och kultur utarmats.

Fler skogsreservat och naturvårdsgräns behövs

Mot. 1988/89

Jo316

Det är också vår uppfattning att en avsevärd del, i storleksordningen 5 %, av den produktiva skogsarealen nedanför den tidigare skogsodlingsgränsen inte ska användas för skogsbruk utan ska skyddas för naturens egen skull, som genbank och för friluftsliv- och rekreationsändamål etc. Idag är ungefär 0,4 % av den produktiva skogsarealen skyddad, den fjällnära skogen oräknad.

Som ett första delmål bör 1 % av den produktiva skogsarealen skyddas i strikta naturskyddsreservat. Som en första etapp kräver miljöpartiet de gröna att 1 500 miljoner avsätts under kommande budgetår för detta ändamål. Denna summa motsvarar ungefär vad som nu finns förberett för reservatbildning ute på länsstyrelsernas naturvårdsenheter.

Minst 1 % av landets produktiva skogsareal nedanför den gamla skogsodlingsgränsen ska ha skyddats före utgången av 1995, men helst tidigare.

Den fjällnära skogen ska skyddas genom att en ny naturvårdsgräns för skogsbruk införs – den ersätter i princip den gamla skogsodlingsgränsen men ska delvis dras lite annorlunda enligt vad Svenska naturskyddsföreningen har föreslagit. Det bör också vara tillåtet med visst traditionellt, småskaligt skogsbruk efter prövning hos naturvårdande myndigheter.

Ädellövskog och hagmarker måste skyddas bättre

Ädellövskogslagen bör ses över så att landets ädellövskogar får ett säkrare skydd än vad som är fallet idag. Begreppet ädellövskog bör också utvecklas så att även skogar med mindre andel ädellövträd kan skyddas med lagen.

Enligt skogsvårdslagen är all mark som inte hävdas som jordbruksmark eller för annat ändamål och som potentiellt kan producera skog, att betrakta som skogsmark. Enligt 5:e stycket 3:e paragrafen ska "skogsmark" som ur virkessynpunkt bär olämpliga trädslag, eller i övrigt i detta avseende undermålig skog, åtgärdas. Åtgärderna ska syfta till att snabbt få fram mer virkesråvara till industrin. Detta innebär att hagmarker och ängar, som inte längre brukas med lagens tvingande bokstav förvandlas till granåkrar. Stora kultur- och naturvärden har därigenom gått tillspillo. Till råga på allt har ett väl tilltaget bidrag utgått till sådana åtgärder. Miljöpartiet de gröna anser att såväl lagparagrafen som bidraget ska slopas.

Naturvårdshänsynen måste förbättras

I nuvarande skogsvårdslag krävs att naturvårdshänsyn ska tas i skogsbruket. Skogsstyrelsen har utfärdat omfattande anvisningar om hur detta ska gå till. Skogsvårdsstyrelserna och skogsbolagen har bedrivit ett omfattande bildningsarbete för brukarna/arbetarna. Allt detta till trots visar vetenskapliga undersökningar att naturvårdshänsynen ofta är bristfällig i det moderna skogsbruket.

Det är därför uppenbart att naturvårdshänsynen måste ges en starkare ställning i skogsbruket, dels genom lagstiftning, dels genom skogsvårdsstyrelsernas förelägganden och dels genom sanktioner gentemot lagbrytare. En översyn av lagstiftning och förvaltning bör företas för att stärka naturvårdshänsynen.

Restriktioner mot dikning

Mot. 1988/89
Jo316

De olika mångskiftande våtmarkstyperna som sumpskogar och öppna våtmarker utgör en viktig del av det svenska landskapet. Många djur-, fågel- och växtarter är direkt beroende av dessa naturtyper för sin överlevnad. De är också viktiga för bl.a. hydrologin i omgivningarna.

Till delar hotas våtmarkerna av det moderna skogsbruket genom rutinmässiga dikningar och överföring till skogsmark. Under senare år har det dikats som aldrig förr i Sverige, främst genom s.k. skyddsdikning av hyggen för att förhindra försumpning. Denna dikning är inte tillståndspliktig. Resultatet av dessa omfattande dikningar blir en mer ensartad trädodling där den naturliga skogens art- och variationsrikedom till stor del försvunnit.

Även omfattande torvtäkt utgör ett hot mot många värdefulla våtmarker. Torvtäkt i stor skala ska, enligt vår mening, föregås av noggrann konsekvensanalys. Stora arealer för fauna och flora värdefulla våtmarker måste helt undantas från torvtäkt. Ett tak för torvtäktens framtida omfattning behövs. En ny myrskyddslagstiftning måste skapas för att tillgodose dessa krav.

Det räcker med skogsbilvägar

Nätet av skogsbilvägar växer snabbt. Det är numera svårt att hitta ett skogsavsnitt där man kan vandra särskilt länge utan att hamna på en sådan väg. I regel hamnar man också samtidigt på ett hygge.

För närvarande utgår statliga bidrag till byggande av skogsbilvägar. Det är dock vår uppfattning att det inte är befogat att med skattemedel stimulera en sådan utveckling. Anläggande av skogsbilvägar ska, enligt vår mening, miljöprövas i fortsättningen.

Storsatsning på biobränslen

Vi i de gröna vill också basera en stor del av landets energibehov på biobränslen, vilket även det kommer att ta en betydande del av skogsarealen i anspråk. Visserligen kan en mycket stor del av behovet av biobränslen fås fram på marker som idag inte används till skogsbruk och med s.k. energiskogar kan arealen begränsas mycket starkt, men vi menar ändå att denna ändrade energipolitik kommer att påverka användningen av skogarna.

Ved från våra skogar kan också användas till att framställa biogas eller brännbara vätskor, t.ex. metanol. Biogas och metanol kan användas som bränslen i t.ex. motorfordon och bör kunna bli ett viktigt alternativ till dagens bensin- och dieseldrift.

Skogsindustrins framtid

Sammantaget innebär detta att tillgången på vedråvara inom landet för massaindustrin kommer att minska. Eftersom detta sker samtidigt som energisektorn för biobränslen expanderar och denna expansion kräver mycket arbetskraft, bör ingen egentlig arbetslöshet uppstå. Detta under förutsättning att denna nya verksamhet byggs ut där de gamla läggs ner. Det kan möjligen bli problem att få tillräckligt med arbetskraft.

Det är också vår uppfattning att skogsbruket i ökande utsträckning bör inriktas på kvalitetsprodukter. Sågarna i inlandet borde kunna gynnas av ett kvalitetsinriktat skogsbruk. Dessa sågar är av stor regionalpolitisk betydelse.

Med hänsyn till att skogsindustrin har mycket stor regionalpolitisk betydelse är det viktigt att regeringen följer större strukturförändringar nogsamt och även vid behov aktivt stödjer kommuner och utvecklingsbart näringsliv för att mildra lokala/regionala obalanser.

Domänverket bör få en ny roll

Domänverket är ett statligt verk som har att vårda om de statliga skogarna. Miljöpartiet de gröna anser att domänverkets verksamhet ska inriktas mot mer renodlade samhällsmål som:

- att slå vakt om sysselsättningen i skogslänen
- att sköta skogarna på ett sådant sätt att allmänhetens möjligheter till ett rikt friluftsliv främjas och
- att beakta naturskyddsaspekter så att ett rikt växt- och djurliv och ett variationsrikt skogslandskap bevaras.

Vi i de gröna kräver därför att den av riksdagen fastställda principen att domänverkets verksamhet ska vara företagsekonomiskt lönsam ersätts med krav på att verket driver skogsbruk med samhällsekonomiska förtecken och med inriktning på flerbruk.

Domänverket ska omgående ges direktiv att inte anlägga vägar eller avverka i de fjällnära skogarna.

Skogsskador och försurning

Skogsskador beroende på luftföroreningar behandlas i en separat motion om miljö och luftföroreningar m.m.

Hemställan

Med hänsyn till vad som ovan anförts föreslår vi

1. att riksdagen beslutar att det skogspolitiska målet för det årliga virkesuttaget av vedråvara ska sänkas till 65 miljoner skogskubikmeter,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skogsvårdslagen bör ses över enligt vad som angivits i motionen,
3. att riksdagen förbjuder användningen av kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hälso- och miljövänliga motorsågsbränslen,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hälso- och miljövänligare smörj- och hydrauloljor,
6. att riksdagen förbjuder konstgödning med kvävegödsel av naturmark.

7. att riksdagen inför ett omedelbart förbud mot avverkning av fjällnära skog ovanför den tidigare skogsodlingsgränsen i avvaktan på att en naturvårdsgräns införs för storskaligt skogsbruk,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en naturvårdsgräns införs för fjällnära skogar enligt vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ädellövskogslagen ska ses över enligt vad som angivits i motionen,

10. att riksdagen beslutar att 5:e paragrafen 3:e stycket i skogsvårdslagen stryks,

11. att riksdagen beslutar minska anslaget enligt proposition 88/89:100 bilaga 11, punkt D 5 *Bidrag till skogsvård m.m.*, för budgetåret 1989/90 under nionde huvudtiteln, till 188 000 000 kr., vilket innebär en minskning med 50 000 000 kr. till skogsodling efter avverkning av lågproducerande bestånd m.m. och att stöd till dikning helt tas bort,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av nu gällande skogsvårdslag,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsningar på biobränslen,¹]

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att minst 1 % av den produktiva skogsarealen nedanför den gamla skogsodlingsgränsen skall skyddas före 1995 års utgång,

14. att riksdagen beslutar öka anslaget enligt proposition 1988/89:100, bilaga 16, punkt B 7 *Mark för naturvård*, för budgetåret 1989/90 under fjortonde huvudtiteln, till 540 000 000 kr., vilket innebär en ökning med 1 440 000 000 kr.,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att naturvårdshänsynen i skogsbruket måste ges en starkare ställning i lagstiftningen och myndigheternas föreskrifter m.m. enligt vad som anförts i motionen,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strukturförändringar i skogsindustrin m.m.,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade instruktioner för domänverkets verksamhet,¹]

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att domänverket omgående skall få direktivet att inte anlägga vägar eller avverka i de fjällnära skogarna, dvs. i skogar ovanför den gamla skogsodlingsgränsen,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att begränsa dikningsverksamhet av våtmarker och sumpskog,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny myrskyddslagstiftning,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsningar av s.k. skyddsdikning,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöprövning av skogsbilvägar,

Mot. 1988/89
Jo316

21. att riksdagen avslår anslaget D 6 *Bidrag till byggande av skogsbilvägar* i bilaga 11 i proposition 88/89:100, för budgetåret 1989/90 under nionde huvudtiteln,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om begränsning av hyggesstorleken samt

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om helträdsutnyttjande och hyggesplöjning.

Stockholm den 18 januari 1989

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Roy Ottosson (mp)

Åsa Domeij (mp)

